

Sygn. akt VI Ca 237/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2016r.

Sąd Okręgowy w Częstochowie VI Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Halina Garus

Sędzia: SSO Agnieszka Polak (spr.)

Sędzia: SSO Henryka Szwyngel

Protokolant: Ilona Idzikowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 kwietnia 2016r. w C.

sprawy z powództwa M. T.

przeciwko Gminie C.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej Gminy C.

od wyroku Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 22 grudnia 2015r.

sygn. akt I C 2508/14

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2400 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu apelacyjnego.

Sygn. akt VI Ca 237/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 grudnia 2015r. Sąd Rejonowy w Częstochowie zasądził od pozwanej Gminy M. C. na rzecz powoda M. T. kwotę 41.176 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 22 grudnia 2015r. do dnia zapłaty (pkt 1), w pozostałej części powództwo oddalił (pkt 2), zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 3), obciążył Gminę M. C. kosztami sądowymi (pkt 4).

Sąd Rejonowy ustalił, że powód M. T. w dniu 4 lutego 2013r. w godzinach porannych szedł chodnikiem wzdłuż prawej strony ul. (...) w C. na przystanek tramwajowy. Zbliżając się do zbiegu z chodnikiem przy ulicy (...) na pochyłości chodnika poślizgnął na jego oblodzonej powierzchni się i upadł doznając urazu lewego biodra. Tego dnia aura była zimowa zalegał śnieg, lód i był mróz. Chodnik w miejscu wypadku był śliski, nie był odśnieżony, ani posypany. Przystanek tramwajowy znajduje się przy ul. (...), kilka metrów na prawo od narożnika obu ulic. Obydwie ulice w rejonie ich prawego narożnika są wyposażone w chodniki służące do ruchu pieszych. Chodniki są utwardzone i pokryte betonową kostką brukową. Dojście chodnikiem po prawej stronie ul. (...) do chodnika przy ul. (...), na odcinku kilku ostatnich metrów przed ich zbiegiem jest znacznie nachylone w kierunku ul. (...). Spadek poziomu

chodnika w tym miejscu jest stosunkowo duży, bo na krótkim odcinku wynosi około 0,5 m. Odcinek chodnika, na którym doszło do wypadku znajduje się na działce o nr ewidencyjnym 53/7 będącej własnością i pozostającą w zarządzie gminy C.. Wypadek zaobserwowali świadkowie W. i S., którzy udzielili pomocy powodowi. Powoda zaopatrzone medycznie w Wojewódzkim Szpitalu (...) w C. i zdiagnozowano u niego złamanie szyjki kości udowej lewej z przemieszczeniem. Uraz leczono operacyjnie. Dokonano nastawienia złamania i zespolenia szyjki kości udowej trzema śrubami. Pobyt w szpitalu powoda trwał od 4 do 6 lutego 2013r. Po wypisie zalecono mu dalsze leczenie w szpitalnej poradni ortopedycznej, poruszanie się przy pomocy kul łokciowych, nie obciążanie chorej kończyny i zaordynowano leki, w tym przeciwbólowe. Leczenie w poradni ortopedycznej trwało co najmniej do 2015r. Powód rehabilitację chorej kończyny prowadził i prowadzi we własnym zakresie w dalszym ciągu, zażywa leki przeciwbólowe i przeciwobrzękowe. Przez okres 6 miesięcy był zmuszony poruszać się przy pomocy kul łokciowych. Skutkiem wypadku jest ograniczona ruchomość stawu biodrowego lewego w każdej z płaszczyzn ruchu, nierówność kończyn dolnych, blizna pooperacyjna długości 5 cm, utykanie na lewą nogę. Doznany uraz spowodował 18% trwałe uszczerbek na zdrowiu polegający na ograniczeniu sprawności stawu biodrowego i skróceniu lewej nogi. Dolegliwości bólowe o silnym natężeniu utrzymywały się w ciągu 1 tygodnia po zdarzeniu, o natężeniu średnim przez okres następnych 3 miesięcy, a o stopniu lekkim przez 6-8 kolejnych miesięcy. Z powodu leczenia i unieruchomienia lewej kończyny dolnej powód wymagał pomocy osób trzecich przy wykonywaniu czynności dnia codziennego takich jak: toaleta codzienna, załatwianie potrzeb fizjologicznych, ubieranie się, przygotowywanie posiłków, sprząatanie, załatwianie spraw urzędowych, dowożenie na badania. Rokowania na przyszłość, należy ocenić z rezerwą z uwagi na możliwość rozwoju zmian zwyrodnieniowych lewego biodra, wiek pacjenta i rodzaj urazu. Brak szans na całkowite wyleczenie. Ograniczenie ruchomości stawu biodrowego i skrócenie kończyny ograniczają aktywność ruchową i zawodową powoda. Ograniczenia dotyczą chodzenia, stania, kucania, powód nie może biegać.

Dokonując powyższych ustaleń Sąd oparł się na wiarygodnych zeznaniach świadków W., S., zeznaniach synów powoda, rzetelnej opinii biegłego z zakresu chirurgii urazowej D. K., dokumentacji medycznej, dokumentacji fotograficznej, zdjęć satelitarnych obrazujących granice działek. Dowody te pozwoliły na ustalenie, że do wypadku doszło na chodniku objętym granicami działki o nr ewidencyjnym 53/7 będącej własnością i pozostającą w zarządzie powołanej Gminy.

Sąd I instancji oceniając zasadność żądania w oparciu o przepis art. 415 k.c. w związku z art. 416 k.c. podał, że powód w dniu 4 lutego 2013r. uległ wypadkowi na chodniku przebiegającym wzdłuż ul. (...) przy dojściu do prostopadłego chodnika przy ul. (...), doznając uszczerbku na zdrowiu. Chodnik nie był utrzymany w należytym stanie, dlatego zarządcy należy postawić zarzut niedopełnienia obowiązków wynikających z art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu porządku w gminach (t.j. Dz.U. 2013 poz.1399) i przyjęcia odpowiedzialności z tego tytułu. Wina zarządcy w postaci zaniechania, jak i związek przyczynowy między urazem powoda, a zaniechaniem utrzymania chodnika w należytym stanie nie rodzą wątpliwości. Sąd podkreślił, że do wypadku doszło w miejscu ruchliwym dla ruchu pieszych. Konstrukcja chodnika urządzanego wzdłuż drogi i jego znaczne pochylenie (spadek) w kierunku ul. (...) stwarzają utrudnione warunki dla ruchu pieszych. Brak troski o zimowe utrzymanie tego odcinka chodnika sprawia niebezpieczeństwo dla pieszych. Zarządca odpowiadający za zapewnienie należytego utrzymania chodników w sezonie zimowym nie podjął starań, aby niebezpieczeństwo to wyeliminować lub ograniczyć. Pominięcie tego newralgicznego dla bezpieczeństwa pieszych miejsca, w podejmowaniu czynności zimowego utrzymania, o czym mówił świadek J. nie może być usprawiedliwione. Miejsce wypadku z uwagi na mankamenty konstrukcyjne chodnika i duży ruch pieszych zmierzających do przystanku tramwajowego powinno wymusić podjęcie rutynowych i skutecznych działań zapewniających bezpieczeństwo. Pozwana Gmina C. była odpowiedzialna za zimowe utrzymanie chodnika w miejscu zdarzenia. Tym samym ciążył na niej obowiązek kontroli i utrzymania jego nawierzchni oraz usuwania ewentualnie stwierdzonych zagrożeń bezpieczeństwa ruchu, mogących wynikać ze śliskości i ośnieżenia. Gmina obowiązkowi temu nie sprostała. Poszkodowany doznał uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia, dlatego przysługuje mu stosowne zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę zgodnie art. 445 § 1 k.c.

Skutki wypadku M. T., w szczególności nieodwracalne ograniczenia ruchu, skrócenie lewej kończyny, rzutują na jego możliwości zarobkowe jako glazurnika. Można przewidywać nawet, że jakakolwiek praca wiążąca się z wysiłkiem

fizycznym pozostanie poza jego możliwościami. Wiąże się to z poczuciem dyskomfortu, ograniczonych perspektyw oraz społecznego wykluczenia. Powód do wypadku był jedyną osobą utrzymujących dwóch wchodzących w dorosłość synów, w trójkę prowadzili wspólne gospodarstwo domowe. Dla swoich synów zapewne starał się być oparciem, a nie ciężarem. Wypadek jakiego doznał w dużym stopniu te ambicje podważył. Analizując powyższe Sąd doszedł do przekonania, że doznany ból, cierpienie, okresowe wyłączenie samodzielności, występujące ograniczenia ruchu, stanowią krzywdę do wyrównania, której adekwatne jest zadośćuczynienie pieniężne w wysokości 40.000 zł.

Sąd uwzględnił okoliczność, że powód w żadnym stopniu nie przyczynił się do zaistnienia wypadku. Do wypadku doszło w miejscu i okolicznościach, gdzie to raczej utrzymanie równowagi przez osobę przechodzącą mogło być szczęśliwym przypadkiem, a powód nie miał najmniejszych możliwości uniknięcia upadku.

Sąd uznał, że występowała konieczność poniesienia kosztów opieki w wysokości 1.176 zł. Jej rozmiar został potwierdzony przez biegłego, a stawka 7 zł za godzinę pracy nie była wygórowana.

Podstawę rozstrzygnięcia o odsetkach stanowił art. 481 § 1 k.c.

Orzeczenie o kosztach procesu Sąd oparł o treść art. 98 k.p.c. a w zakresie kosztów sądowych na art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Powyższy wyrok zaskarżyła w zakresie pkt 1,3 i 4 apelacją pozwana Gmina M. C. zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach i uznanie, że obowiązek uprzątnięcia błota, śniegu i lodu z chodnika ciąży na zarządcy nieruchomości, na której ten chodnik się znajduje, a nie na właścicielu nieruchomości, która z takim chodnikiem sąsiaduje;

- naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 415 k.c. w związku z art. 416 k.c. i uznanie, iż to pozwana Gmina ponosi odpowiedzialność za doznaną przez powoda krzywdę pomimo, że to nie na pozwanej Gminie ciążył ustawowy obowiązek uprzątnięcia błota, śniegu i lodu z chodnika, na którym doszło do upadku powoda, a zaniechanie to było wyłączną przyczyną powstania uszczerbku na zdrowiu,

- naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 362 k.c. w związku z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997r. prawo o ruchu drogowym i uznanie, iż powód w trakcie poruszania się chodnikiem - drogą publiczną, jako uczestnik ruchu, nie był zobowiązany do zachowania ostrożności oraz unikania działania (w tym zaniechania), które mogłoby narazić go na szkodę, a co za tym idzie uznania, iż powód nie przyczynił się, w jakimkolwiek stopniu, swoim zachowaniem do powstania szkody.

Konkludując pozwana domagała się zmiany wyroku Sądu Rejonowego co do:

a. pkt 1 poprzez oddalenie powództwa w całości,

b. pkt 3 poprzez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kwoty 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

c. pkt 4 poprzez jego uchylenie.

oraz wniosła o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Sąd Okręgowy w całości podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji i przyjmuje je za własne, w szczególności fakt, że do upadku powoda będącego źródłem szkody doszło na chodniku objętym granicami działki o nr ewidencyjnym

53/7 będącej własnością i pozostającą w zarządzie pozwanej Gminy. Prawidłowa była także ocena prawna w zakresie przypisania pozwanej odpowiedzialności za skutki wypadku powoda na mocy art. 415 k.c. w związku z art. 416 k.c.

Wg art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jedn. Dz.U. z 2016 poz.250), właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku przez uprzątnięcia błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z chodników położonych wzdłuż nieruchomości, przy czym za taki chodnik uznaje się wydzieloną część drogi publicznej służącą dla ruchu pieszego położoną bezpośrednio przy granicy nieruchomości.

Chodnik, na którym doszło do wypadku położony jest na nieruchomości stanowiącej własność gminy i wzdłuż nieruchomości stanowiącej własność innej osoby. Należy zgodzić się z zarzutem pozwanej, że obowiązek uprzątnięcia błota, śniegu, lodu obciąża właściciela nieruchomości wzdłuż, której położony jest chodnik w świetle art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy, ale spoczywa on także na pozwanej Gminie jako właścicieli działki nr (...) i zarządcy drogi stosownie do treści art. 20 pkt 4 w związku z art. 19 ust. 5 ustawy z dnia 21 marca 1985r. o drogach publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2015 poz.460). Art. 20 pkt 4 stanowi, że do zarządcy drogi należy w szczególności: utrzymanie nawierzchni drogi, chodników (...). Z kolei wg art. 19 ust. 5 powołanej ustawy, w granicach miast na prawach powiatu zarządcą wszystkich dróg publicznych, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych, jest prezydent miasta. W świetle powołanych przepisów obowiązek utrzymania porządku i czystości na określonym chodniku należy zarówno do właściciela nieruchomości położonej wzdłuż chodnika, jak i do zarządu miasta, czyli odpowiedzialność tych podmiotów za szkody wyrządzone w wyniku naruszenia tego obowiązku jest solidarna zgodnie z art. 441 § 1 k.c. Pogląd taki wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 lutego 2010r. IV CSK 369/09 LEX nr 678017. Tożsame stanowisko zajęł Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 3 października 2014r. V ACa 477/14 LEX nr 1548414.

Powód skierował swoje żądanie przeciwko pozwanej Gminie, która obowiązana jest do utrzymania nawierzchni chodnika w należytym stanie i przyjęcie jej odpowiedzialności było uzasadnione w oparciu o powołane wyżej przepisy.

Nie trafny był zarzut naruszenia art. 362 k.c. w związku z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997r. prawo o ruchu drogowym poprzez uznanie, iż powód nie przyczynił się, w jakimkolwiek stopniu, swoim zachowaniem do powstania szkody. Niewątpliwie powód jako uczestnik ruchu w trakcie poruszania się chodnikiem był zobowiązany do zachowania ostrożności i taką ostrożność zachował. W jego zachowaniu nie wystąpiły żadne elementy, które mogłyby wpłynąć na zwiększenie zagrożenia jego bezpieczeństwa. Poruszał się spokojnie, równym krokiem, był wyposażony w obuwie zimowe, nie wykonywał gwałtownych ruchów, więc trudno przyjąć, na czym miało polegać jego przyczynienie się do zaistnienia szkody, a pozwana żadnych tego typu okoliczności nie wskazała.

Mając na uwadze powyższe okoliczności faktyczne i prawne Sąd Okręgowy, na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

O kosztach procesu apelacyjnego obejmujących koszty zastępstwa adwokackiego poniesione przez powoda wygrywającego sprawę orzeczono na mocy art. 98 k.p.c. w związku z § 2 pkt 5, § 10 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015r. poz. 1800).